

EVENTYR-LYST

*Tale holdt som rektor
ved St. Andrews Universitet
3. November 1926*

Salomon skal ha sammenlignet folket med havet, og talere og lærere med vinnen; idet at havet vilde være blankt og stille hvis vinnene ikke forstyrret det.

Nu, hvis jeg kunde kalte dere for havet, så er jeg temmelig sikker på at dere er alt tilstrekkelig rørt op uten å trenge noen talere til det. – Og like vel, enda jeg aldri før har følt noe ønske om å dyrke vindig veltalenhet, så ønsker jeg at jeg idag kunde være en orkan for å gjøre dere ære.

Men vinn, enten sterk eller svak, kan blåse fra så mange kanter. Jeg undres hvilken kant dere venter at jeg skal blåse fra? Jeg har undret mig på hvordan i all verden dere kunde komme på den tanken å gjøre mig til deres rektor?

Var det fordi for lenge siden, lenge før dere var født tenker jeg, en ung fyr med samme navn som jeg, gjorde noen reiser gjennem det frosne Nord? Dere kan muligens ha hørt noe om det da dere var barn.

Eller kan det ha vært fordi det har hent sig så at mit navn i senere år er blit forbunnet med en del foretagender som har til hensikt å mildne ulykkelige medskabningers lidelser?

Jeg var ikke istann til å komme på det rene med dette, og det var litt beklagelig, for det kunde jo ha gitt mig et vink med hensyn til inhollet av denne talen, hvis avlevering vil, så vitt jeg skjønner, være min viktigste plikt som deres rektor. – Men når alt kommer til alt, hvorfor skulde jeg bry mig, dere vil jo så allikevel ikke huske hvad den handlet om.

in-
rige,
ere

: år
ene
be-
inst
åde
: år
og
else
ette
ise-

orå-
ert,

llu-

Dere må ikke tro at vi gamle folk er så inbilske som vi synes. Vi vet godt nok, at om dere enn er svært elskværdige mot os, og åbenbart liker å se oss, – i allfall sommetider – likevel, for å være ganske ærlig, så synes dere ofte at vi er noen uutholdelige kjedsommeligheter med vor tunge lærdom og vore gode råd – i det minste husker jeg at jeg syntes så, da jeg var i deres alder, og med noen grunn kan henne.

For lenge siden sa La Rochefoucauld at «de gamle liker å gi gode forskrifter for å trøste sig over at de ikke lenger kan gi dårlige eksempler». –

Jeg vet ikke om vi helt kan unnerskrive den karakteristikken, selv om det tør være mer samlet i den enn det kan synes ved første intrykk. Men jeg er sikker på at vi alle vil være enig med den samme vismann da han sa: «Vi møter aldri fornuftige mennesker enn dem som er av samme mening som vi selv.» – Som regel er det bare ved sorgelige erfaringer at vi er istann til å overbevise os om visdommen i meninger som er forskjellige fra vore egne.

Hvor meget lettere livet vilde være hvis vi kunde lære av andre. Men den virkelige livsvisdom må vi opdage med vore egne øyne.

«Erfaringen tar styggelig høi betaling,» sa deres udødelige Carlyle, «men den unnerviser som ingen annen.» – Holl fast ved det, unge venner! Hør på autoriteten og alderen; dere kan lære en god del av dem som er eldre enn dere selv; men stol enda mer på deres egne øyne og holl dem åpne. – En sanhet som en opdager med sine øyne, om den enn er ufulkommen, er verd ti sanheter som en får fra andre; for foruten å øke ens kunskaper, har den også øket ens evne til å se.

Men enda jeg mener dette så meget som noen av dere, så står jeg nu, ikke desto mindre, her som deres rektor, helst en gammel mann, gjør det mig ondt å måtte si, og jeg skal holle en belærende tale for dere som skal heise seil på livets reise.

Jeg antar at en rektor-tale helst skulde begynne med noen visdoms-ord om det livets hav som dere skal seile ut på. – Men jeg er redd for at jeg kan ikke gjøre dere noe klokere i så måte. Sjøen er så stormfull nå, og skodden og drevet så tett at det er vanskelig å se fremover.

En farlig sjø å ferdes på for de unge, sies det. Jeg skulde tro det kan bli en merkelig interessant reise. – En akt av forestillingen er slutt, en ny akt skal netop begynne. Der er gjæring overalt. Gamle anerkjendte sanheter ramler, og det blir dere som skal finne de nye.

Ja sandelig, sjøen er vanskelig. Mange vil forlise kan henne; men desto mer vil det bli å gjøre for hver en av dere som er av rette stoffet.

Min venn Amundsen sa forleden dag at han var glad han ikke var født senere, for da vilde det ikke blit annet igjen for ham å opdage enn månen. Det bragte mig til å tenke på Martin Frobisher som for tre hundre og femti år siden «besluttet med sig selv å gå og fulføre» Nordvest-passagen, «eller bringe sant vidnesbyrd om sannheten, eller også aldri venne tilbake mere, idet han visste at dette var den eneste ting i verden som enda stod igjen u gjort, hvorved en notabel ånd kunde bli berømt og formuende.

Nu er det ikke livets hensikt og mål å bli «berømt og formuende». Det er nå ikke så lett som det. Du er kommet her i verden for å gjøre din del, og for å gjøre den vell, i hvad stilling du enn er satt. Og der har vært mange ting verd å gjøre siden Frobisher's dager, og der vil være mer enn nok for dere også, mine venner. La mig nevne noen av dem.

I det siste har vi hørt meget om den europeiske civilisasjons unnergang; den har nådd sin gamle alder, sier de, og er nu på vei ned ad bakke. Blandt annet peker de på mangelen på originalitet og en viss uhyggelig sterilitet i den vest-europeiske hjernes pro-

n-
e,
re
år
ne
e-
ist
de
år
og
se
te
e-
å-
rt,
u-

duksjon nu for tiden, som kanskje særlig viser sig i vor tids kunst og i mangelen på fremragende personligheter.

Men la dere ikke skremme og bli pessimister. Dette snakk om forfall er ikke noe nytt. La os få det inn i det rette perspektivet.

Vi liker å tro at menneskeheten stadig går fremover; det er slik en hyggelig trøstefull tanke. Men er den riktig? Fremskritt innebærer at vi vet hvorhen vi beveger os; og vi kan jo bare gå frem mot et fast punkt. Men et slikt punkt er det jo netop som vi mangler. Dere vil huske at Arkhimedes for lenge siden sa, rigtignok i en annen forbinnelse: «Gi mig et fast punkt og jeg skal løfte jorden.»

Tenk om noen av de gamle tiders tenkere: Budda, Sokrates, Kristus, kom tilbake til os, og vi vilde vise dem vore vidunderlige opfinnerer, og vore videnskabelige opdagelser, som betegner den store utvikling siden deres tid. Vilde de ikke smile overbærende til os, som vi smiler til vore barn når de viser os sine yndlingsleker.

Jeg tenke mig at følgende samtale kunde ha funnet sted mellom Sokrates og Marconi.

Sokrates, efter ha set alle opfindelsene, sier: «Dette er alt sammen meget interessant; men hvad har det lært dig om dig selv?»

Marconi: «Men forstår De da ikke hvilken enorm betydning det har for hele det menneskelige liv, for forretningslivet, for de økonomiske forhold og deres utvikling dette å kunne spre nyheter hurtig!»

Sokrates: «Men hvordan har det alt sammen hjulpet deg? Er du blitt et bedre menneske ved det? Og hvis det hjelper noen mennesker, kanskje andre lider.»

Marconi: «Men se da kringkastingen som bringer vakker musikk og gode foredrag til tusener ja millioner av folk!»

Sokrates: «Hvordan får da disse folk tid til det som er uendelig meget viktigere, å tenke selv?»

A nei, vi har ingen grunn til å skytte og tro os bedre enn vore fedre. Det er sandelig mer enn tvilsomt om der er noe bevis på det såkalte «civiliserte» menneskes overlegenhet over dets «uciviliserte» forfedre? La os gå en fem eller seks tusen år tilbake til de gamle Egyptere, som levde i en sten-alder. Når vi ser hvad de mennesker fulførte med sine redskaper, kan vi si med ærlighet, at vi føler os overlegne overfor dem?

Og hvis vi går enda lengre tilbake – en tolv eller femten tusen år – så støter vi på *Cro-Magnon* folkene, en rase som sikkerlig ikke i noen henseende var os unnerlegen. Med en praktfull legemsbygning, høiere en os, 190 cm. i høide, og hvilke skaller! Se denne vakre, høie, åndfulle buen fra den fine pannen til nakken! En skalle som har en sjettedel mer hjerneinholl enn en moderne Europeers. – Tenk om en slik mann kunde ha fått opdragelse og kunnskaper som en student i vore dager, hvad kunde han ikke ha gjort ut av livet hvis han var stillet i vor mitte? Han vilde sikkerlig ha greid sig i det minste like godt som noen av os.

A nei, mine venner, la os være beskedne. Den oppgående linje i utviklingen, som førte vore forfedre fra apens nivå til *Cro-Magnon* folkenes, stanste for tusener av år siden på grunn av forhollene i det moderne sociale liv, særlig den økende sammenklumping i byer, som ikke er til gunst for å la den dyktigste overleve de svakere, og som fører til at menneskeslegterns unnerlegne elementer formerer sig mest. – Menneskerasen forander sig sikkerlig fremdeles, og forandrer sig hurtig; men hvad hjelper det å galloperere hvis det går i den gale retningen.

Dette er spørsmål av den aller alvorligste betydning, og som må ingående studeres av dem av dere som skal

bli de reformatorer som vi så lengselsfull venter på.

Men visselig, selv om rasen ikke har forbedret sig i det siste, så har vore ideer gjort det. Vor etikk og moral har uviklet sig høit over den primitive tilstann. Ja visselig, for så vitt individene angår, skjønt ikke i den grad som mange folk tror, og i hvert fall ikke når individene forener sig til grupper.

Nasjoner har knapt nok begynt enda å ha en virkelig moral. De er ikke stort mer enn en samling av rovdyr. Private menneskelige dyder, slik som: beskedenhet, uselvskhet, barmhjertighet, neste-kjærighet, solidaritets-følelse, synes dem fremdeles altfor ofte å være latterlig dårskap, hvis de for alvor blir opfordret til å praktisere dem i sin politikk.

Dette kan synes en hård dom, og kanskje den kan være for hård. Men la mig gi dere et eksempel som burde ha rystet menneskehets offentlige samvittighet mer enn det gjorde: Jeg mener det som foregikk på den ekstraordinære forsamling av Folkenes Forbunn i mars.

Nu er Folkenes Forbunn netop et stort og merkelig tiltak. En ny skute, som seiler ut i nye farvann, med menneskeslektens fremtids-håb ombord. Det betegner, håber vi, begynnelsen av en ny era i verdenshistorien; det er et forsøk på å innføre også i forhollet nasjonene imellem respekt for den almindelige moral og de dydene jeg nevnte, og skape en solidaritets-følelse og et virkelig samarbeide mellom dem for å gjøre verden bedre.

Vi ventet derfor meget. Men desverre, en ny verdens-ånd skapes ikke på en dag, og blandt manskapet på den skuten er det enda mange som ikke har glemt sine gamle vaner.

Verdens nasjoner møttes i Genf i mars for en eneste oppgave, som enhver mente ikke alene var ønskelig, men nødvendig for Europas fremtid - oppgaven

var å gi Tyskland adgang til Forbunnet. Alle trodde at veien var klar. Efter Locarno-møtene, etter de vakre taler fulle av internasjonalt brorskap og kjærlighet, trodde vi virkelig at verdens nasjoner endelig hadde slått inn på en ny vei. Efter det som hente i september er det vel enda håb om at Locarno kan ha vært begynnelsen til noe nytt og bedre. Men i mars ble mange av vore første, lyse håb sørgetlig ødelagt. Da hadde vi det syn at den ene nasjon etter den andre reiste hindringer mot gjennemføringen av vor felles oppgave, og de gjorde det med en forakt for sømmelighet som ingen av os hadde trodd de var istann til. Og til slutt, som dere husker, måtte vi forlate Genf skuffet og nedslått, fordi noen stater fremdeles bare vilde tenke på sine egne interesser istedenfor på verdens i det hele.

Nu vell, i september rettet vi delvis på ulykken som hadde hent, og vi er dypt taknemlig for meget som da ble sagt og gjort. Men vi husker også de uhumske, skjulte krefter som var i virksomhet i mars, og vi kan ikke komme bort fra den overbevisning at der er noe råttent også utenfor Hamlet's State of Denmark.

La mig imidlertid gi dere et annet eksempel: den russiske hungersnød 1921 - 22, da Volga-dalen og de fruktbareste strøk av Rusland ble herjet av en fryktelig tørke, da noe slikt som tredve millioner mennesker, eller mer, sultet og døde - døde i tusenvis ...

Et hjerteskjerende rop om hjelp lød ut til hele verden, og en stor mengde folk i forskjellige lann hjalp og hjalp gavmilt. Men mange fler var ivrigere med å finne ut først hvem som hadde skyllen; var det tørken? eller var det det politiske system i Rusland? Som om det kunne lindre de fryktelige lidelser, eller gjøre noensomhelst forskjell for dem som lå døende av sult!

Men verre var at i flere oversjøiske lann, var det på den tid slik en overflod på mais at gårdbrukerne visste

ikke hvordan de skulle bli kvitt den før den nye høsten kom in, og den måtte brennes som brensel i lokomotivene.

På samme tid lå skibene i Europa hjemme og var lagt op, det var ingen frakter å få. Samtidig var det tusener, ja millioner av arbeidsløse. – Alt dette mens tredve millioner mennesker i Volga-strøket, – ikke langt borte og lett tilkommelige ved hjelp av vore skibe – sultet og døde; og verdens politikere, untagen i de Forente Stater, forsøkte å finne en unskyldning for ikke å gjøre noe, ved å påstå at det var Russernes egen skyll – det var frukten av Bolsjevik-systemet.

Tenk om de arbeidsløse var blit satt ombord på de tomme skutene, var blit sent til Syd-Amerika, hadde bragt maisen til Svarte-havet, og frelst de sultende millioner! Hvor megen lidelse kunde de ikke ha hindret. Tror dere ikke verden vilde ha vært bedre faren med det?

Jeg sier dere, der er noe råttent i Verdens tilstann. Der er enda overflødig rum for forbedring.

Prøven på virkelig kultur skulle vel helst være solidaritets-følelsen. Du, din familje, din klasse, din nasjon er bare deler i det store hele, forbigående ledd i rum og tid. Men av den følelsen synes det ikke å være noe mellom nasjonene, og mektig lite mellom klassene. I forhollene mellom dem er det fremdeles den villes moral som bare ser på egen fordel.

Tenke sig at vi ikke enda er ferdig med disse evindelige kamper og stridigheter mellom de forskjellige klasser i samme folk; at vi ikke har mere rasjonelle måter å avgjøre dem på enn brutal makt: streiker og lockouter – og at vi anvenner disse våpen og stanser arbeidet, endog når det er arbeidsløshet og nød.

Jeg undres ofte på hvad en inbygger av en annen klode vilde si, hvis han kunde kikke ned på os og se hvordan vi steller os her paa denne vesle planeten vor.

Vilde han kunne tenke sig at det var intelligente vesener på denne jorden?

Var det ikke Bernard Shaw som for noen tid siden sa, at han visste ikke hvad beboerne på de andre kloder tok sig til, men han var fast overbevist om at de brukte vor jord som galehus.

Ja, det kan ikke være noen tvil, om at overdreven nasjonalisme, så vel som klasse-kamp, er farer. Men det kan være farer på den andre siden også. La os ikke glemme at nasjonal patriotisme er en nødvendig stimulans for utviklingen av menneskeheten.

La os ta os i vare for tendensen mot for meget internasjonalisme, mot utjevningen, mot å skape en stor ensartet menneskehets familje. Ønskelig som det kan være på mange måter, så kan jeg ikke annet enn se en stor fare i det.

Økende bydannelse, ensartet opdragelse, den hurtige forbedring av transport-midlene og kommunikasjonene truer med å avskaffe avstannene og å slette ut de karakteristiske forskjeller mellom folk, nasjoner og kulturer, som har gjort livet interessant og skjønt, og som virket som en viktig spore til nye tanker.

Der er forskjellige idealer på moten nu for tiden som, om de ble gjennemført, vilde føre til en farlig ensformighet, en almindelig gråvelling, hvor det vil bli vanskelig å utvikle en personlighet.

Alt dette kan det være vanskelig å endre, men vi må allikevel ikke lukke øinene for det.

Det er ikke noe opmuntrende billede deres rektor har gitt dere av den sjø dere skal ferdes over, av den scene hvorpå dere skal spille deres roller i livet. Han har tegnet det så godt som hans kunskap tillot ham, vell vitende at det er til ingen nytte å male med rosenfarver når dere så snart vil være omgitt av virkelighetens grå tåker.

Men dere har ungdommens løftende styrke, og når

de sier dere at civilisasjonen går ned ad bakke, så husk at det har vært ille nok mange ganger før i historien. Til tross for sin alder er verden ung. Og la os stole på at vi er i våren, da den nye sommer blir født.

«Jeg velger mig april!
i den det gamle faller,
i den det ny får feste;
det voller litt rabalder, -
dog fred er ei det beste,
men at man noget vil.»

I april blir sommeren til.

Det vi kaller utvikling går i store bolger op og ned. Hvis du er i bølgedalen så har du altid den mulighet å styre til en rygg foran dig. Det viktige i livet er ikke så meget hvor vi befinner os, som i hvad retning vi beveger os. Og legg merke til at det er ikke scenen som gjør dine handlinger store eller små. Det er din egen sak å skape din rolle på scenen.

«Men at some time are masters of their fates,
The fault, dear Brutus, is not in our stars
But in ourselves, that we are underlings.»

Hvis verden er av lage så er det dere som skal sette den i ledd igjen, gjøre den til et bedre sted å leve i, enhver av dere etter sin evne. Som jeg sa før, der er rikelig plass for forbedring.

De gamle slitte veiene fører ikke frem lenger, det er på tide å prøve sig i nye strøk.

Vi trenger dere, unge venner, med friske øine som kan se de enkle, elementære ting, ferdige til å prøve nye veier, til å ta farene, og våge det ukjente.

Mine fremragende forgjengere Barrie og Kipling har talt til dere om «mot» og om «uavhengighet», to himmelbårne egenskaper på denne reisen gjennem

livet, og aldri mer nødvendig enn nu for tiden. De er verd uendelig meget mer enn alle deres trådløse, og kringkasting og alt det annet tilsammen.

Men det trengs en tredje genius for å gjøre denne gruppen av gudinner fullstendig, det er eventyr-lysten, daadstrangen. Det er om denne genius som jeg gjerne vilde si noen ord til dere idag.

Hjem er hun? Intet mindre enn den ånd som tvinger menneskeheten frem paa veien mot kunnskap. Sjelens gådefulle trang til å fylle alle tomme rum, lik naturens *horror vacui*.

Husker dere ikke som barn, da noen værelser i huset var stengt for dere, og det ble hvisket om at det spøkte der inne, hvordan dere var fryktelig redde, og likevel bare stunnet etter å komme in dit og få se disse gådefulle spøkelsene? Farene øket tiltrekningen. Og så en dag da dere var alene, greide dere å komme in. – Men så skuffet dere var da dere ikke fikk se noen spøkelser allikevel.

Det var deres vågnende eventyrlust, vågemotets ånd. Den er i os alle, det er vor gådefulle lengsel etter å gjøre noe, fylle livet med noe mer enn vor daglige gang fra hjemmet til kontoret, og fra kontoret tilbake hjem igjen. Det er vor stadige lengsel etter å overvinne vanskeligheter og farer, å se de skjulte ting, å trenge inn i strøk utenfor vor slagne vei, det er det ukjentes dragning, lengselen etter lannet hinsides de kjente grenser, den guddommelige makt, dypt rotfestet i menneske-sjelen, som drev de første jegere ut i nye strøk – drivsjerens kanskje til vore største handlinger – til menneske-tanken som spiller sine vinger uten at kjenne grenser for sin frihet.

I de mens liv, som har gjort noe, i deres som vi kaller store menn, vil vi finne at det er denne eventyrlisten, denne dragning mot det ukjente, som har lokket dem og tvunget dem frem på deres vei.

Kipling sier i «Kim»: Gud lar menn bli skapt ... som har lyst til å dra ut og våge livet og oppdage nyheter - idag kan det være om ting langt borte - imorgen om et skjult fjell - og neste dag om noen menn nær ved som har begått en dumhet mot staten. Disse sjeler er meget få, og av disse få er ikke mer enn ti av de beste.»

Men, mine unge venner, om enn beskjedenhet er en kledelig dyd, la os altid tro at vi er blant disse ti!

For de fleste av os almindelige mennesker er livet en seilas fra havn til havn langs en tålelig trygg kyst. Vi utsetter os ikke for noen store farer. Der er nokk av båer og skjær kan henne; men vi har pålitelige karter og kurs-forskrifter, og hvis noe uventet skulde henne, kan vi altid søker in til nærmeste havn før natten. - I det hele en nokså komfortabel, og ikke meget spennende tilværelse. -

Men hvordan er det med de ting som er verd å gjøre? den dåd, de mål som er til å leve og dø for?

Nei, om enn mange av os må finne sig i den, så er ikke kyst-seilas etter vor rases smak. Vore forfedre, deres og mine, de gamle Nordmenn, de slet ikke fjærestenene. Med sin ukuelige eventyrlyst, satte de sine seil for de fjerne kyster, og ingen frykt for farer kunde holle dem tilbake - det ukjentes dragning drev dem over sjøen, og det var dem som ledet veien over Storhavet.

Hvis det ikke hadde vært for vor rases eventyr-lyst, hvor forskjellig vilde ikke historien ha formet sig, og etter min mening vilde forskjellen ikke ha vært til det bedre.

Ta mig fortelle dere et eksempel på denne våknende eventyr-lyst i det Britiske Rikes historie, hvordan den ført - på den ene side til unnergang - men på den annen til storhet.

I mitten av det 16. århundre var Englands makt på sjøen meget beskjeden. Vi hører f.eks. at i 1540 hadde

London, foruten den kongelige flåte bare fire skuter på mer enn 120 tons dregthet. Da opstod den tanke, at det kunde være mulig å finne en snarvei nordenom Norge og Rusland til Cathay's, eller Kina's rikdommer. Dette syntes et lovende eventyr. Londons kjøbmenn, et selskap kalt: «The Mystery and Company of the Merchant Adventures» utrustet tre skibe, og ga den tapre general Sir Hugh Willoughby ledelsen av ekspedisjonen, på grunn av «hans høie og vakre personlighet, og hans sjeldne egenskaper som soldat».

Skibene seilte avsted i mai 1553 unner store forventninger og megen jubel. Willoughby måtte overvinstre med to skibe og 62 mann på kysten av Kola-halvøen, og da russiske fiskere kom til stede neste vår, fant de to skibe med bare døde menn ombord; de var alle bukket unner av skjørbusk.

Da de to skibene siden ble seilt hjem forliste et av dem på norske kysten, og dets nye mannskap omkom, det annet skib, med 24 mann ombord, forsvant og spurtes aldri mer.

Slik var disse to skibes ulykkelige skjebne til tross for deres navne: *Bona Esperanza* og *Bona Confiditia*.

Men det tredje skib: *Edward Bonaventure* ble skilt fra de to andre i en storm nord for Norge, og kom til Vardø. Her har Chancellor åbenbart fått høre om farten på Hvite-havet og handelen mellom Nordmennene og Russerne. Dette var et nytt eventyr, og da de andre skibe aldri kom, bestemte han seg for å prøve denne ruten.

Men han møtte noen Skotter, som ikke synes å ha vært så vågelystne og foretagsomme som Skotter gjerne antas for å være. De advarte ham alvorlig mot denne reisen. - Men han seilte likevel, «bestemt», som han sa, «på å bringe det til å henne som var tilskiktet, eller også dø døden.»

De kom in i Hvite-havet og til Dvina. Chancellor reiste til Moskva og ble godt mottatt av tsar Ivan den Grusomme. Neste sommer vente han tilbake til England med sit skib, og hadde brev med fra tsaren.

Denne reise og den såkalte opdagelse av Nordmennesnes gamle vei til Rusland gjennem Hvite-havet, danner et viktig vennepunkt i utviklingen av Englands handel og skibsfart. Det betød åpningen av et stort nytt marked for engelske varer; en fordelaktig handel med Rusland utviklet sig hurtig, og «the Muscovy Company» som fikk særlige privilegier, ble så rikt og mektig at det snart kunde støtte viktige foretagender også i andre deler av verden. En hurtig utvikling av den engelske handelsflåte fulgte, og saaledes hente det at England ble i stann til å opta kampen med de sterke sjø-makter endog i andre strøk.

Disse begivenheter betegner i virkeligheten begynnelsen av Storbritanniens makt på havet.

Fortellingen viser hvordan tilsynelatende små tilfelsigheter kan bli avgjørende i et helt folks historie. Hvis disse skutene ikke var blit skilt, hvor forskjellig vilde ikke da det hele ha formet sig. Men enda mer: hvis det ikke hadde vært den sanne eventyrlyst i den ene mann, Richard Chancellor, og hvis han ikke hadde vært av den type som griper leiligheten hvor den byr sig, så vilde han ikke ha kommet til Hvite-havet, Englands viktige handel med Rusland vilde ikke ha begynt på den tid, utviklingen av den engelske skibsfart vilde blit en helt annen, og verdens-historien vilde ha fulgt andre linjer.

Jeg er overbevist om at den fremtidige utvikling av deres eget folks muligheter så vel som den hele menneskehets, vil avhenge av noen av dere unge, som uforsagt prøver nye veier. – Jeg er sikker på at de store hendelser i verden avhenger av den eventyr-lyst og dåds-trang som visse individer har, idet de griper leilighetene når de byr sig.

Og slik er det også i hvert menneskes personlige liv.

La mig fortelle dere litt om mig selv, ikke fordi dette selv er et individ av stor betydning, eller et godt eksempel; men simpelt hen fordi det er det eneste jeg har, og vi må jo alle bedømme livet fra vore egne erfaringer.

Når jeg nu ser tilbake på mit eget liv så slår det mig, at hvis noen ting verd å gjøre ble utført i løpet av den krokete rekke av beklagelige uregelmessigheter, så skyldtes det bare en viss eventyr-lyst, om den enn virket på en meget tilfeldig og ufulkommen måte.

I sin fortreffelige tale foreslog Barrie at et godt emne for hans etterfølgers rektors-tale vilde være: «hvordan rektor selv hadde forkladret livet.»

Lite kunde han ane hvor godt det emne vilde passet for deres nuværende rektor.

Barrie advarte dere mot M'Connachie, hans annen halvdel, som altid flyter runt på en ving, og trekker ham med sig. Men hvad skal vi andre stakkars dødelige si, hvis M'Connachies ikke skriver vakre skuespill for os, slik som Barrie's, men bare lokker os på vildstrå.

'Så mange stygge streker den uregjerlige fyren har spillet mig. Da vi var unge, og strevet støtt, avsted langs en ganske håbefull vei, kunde han plusselig sette avsted opefter en uventet sidevei, og jeg måtte følge etter og forsøke å gjøre det beste ut av det.

Nu må dere ikke mista denne lunefulle skabningen for å være det samme som eventyr-lysten. Langt fra, han var bare herr Uansvarlig, en ubestandig, impulsiv og kranglerorre person, som lett kjedet sig, og syntes det var ytterst trettende hvis du hollt på lenge med samme ting, og som derfor altid var på utkikk etter noe nytt, lik et barn som altid vil ha nye ting å leke med. Men eventyr-lysten, dådstrangen, kan enda redde stillingen og hjelpe dig gjennem, hvis du er blit ledet in på en ny vei. For det er ikke i dens natur å ville ha stadig forandring; tvertom er det å ville se enden på sakene, og har du først inlatt dig på et foretagende så gir ikke den sanne eventyr-lysten opp – hvad enten du

in-
ge,
ere

år
ene
be-
nst
ide
år
og
lse
tte
se-
rá-
ert,
lu-

flyter eller synker – før arbeidet er gjort, og gjort godt.

Tro nu ikke at slik dåd er bare barne-lek, eller at holdene kan nås på en dag. Du ønsker å komme op og bli stor; men husk:

«The heights by great men reached and kept,
Were not attained by sudden flight,
But they, while their companions slept,
Were toiling upwards in the night.»

Virkelig storhet ble aldri nådd uten tålmodighet og flid.

«Geni er en uuttømmelig evne til ikke å gi sig,» sa Carlyle. «Tålmodighet er makt,» sier et ordtak fra østen, «ved tid og tålmodighet blir morbertreets blade til silke.»

Forsök da å holle herr Uansvarlig i tømme, og overvei vell før du tar noe skritt. Gjør dine forberedelser omhyggelig, de kan aldri være for omhyggelige, veien er lang. Ikke noe gjettverk, ingen omtrentlighet. –

Men når du legger ivei, så kast dig hel og holden in i foretagendet. Sett alle seil; ingen vakling, for selv-tillit er den første hemmelighet ved «hellet»; – roret hardt op når du går baut.

Vi kommer forbi mange korsveier på denne livets reise, og prøven på en mann er hvordan han opfører sig ved hver korsvei. Noen folk kan ikke bestemme sig, de vakler, ønsker å holle alle veier åpne, og idet de altid ser sig tilbake, enner de med ikke å komme noensteds hen. – Den reisende av det rette slaget kan overveie vell; men så tar han en vei og holler sig til den; og han vil altid komme ensteds hen. For ham er da den eneste vei den som er foran ham, og der er ingen vei tilbake.

Jeg har altid syntes at den lovpriste «retrett-linjen» er en felle for folk som ønsker å nå sit mål. La mig fortelle dere en hemmelighet ved slike såkalte heldige

foretagender som det kan ha vært i mit liv, og her tror jeg at jeg kan gi dere virkelig godt råd: Det var å brenne mine båter, og bryte broene bak mig. Da kaster en ikke tiden bort med å se sig tilbake, mens en skulde ha nokk å gjøre med å se fremover. Det er ikke annet valg for dig eller dine menn enn frem, du må slå dig gjennem eller gå unner.

La mig forsøke å fortelle dere hvordan det virket i mit tilfelle. Jeg må om igjen be om unskylling for å vie så megen tid til mig selv; men jeg ser ikke mulighet for å ungå det, hvis jeg virkelig skal fortelle dere noe om livet.

Jeg var engang student – endog yngre enn de fleste av dere tenker jeg – og lite brukbar uten til litt idrett kanskje. Efter Carlyle skulde «det første av alle problemer som en mann har å finne ut, være hvad slags arbeide han skal utføre i dette univers». Men selv det lille problem hadde jeg ikke vært istann til å løse.

Jeg hadde en tilbøyelighet for videnskap; men hvad slags? Fysikk og kjemi interesserte mig mest; men herr Uansvarlig, som jeg ikke hadde noen kontroll over på den tiden, han likte ikke den slags liv noe større. En dag fikk han plusselig den innskytelse at zoologi vilde være bedre, da den ga løfte om mere adspredelse, mere jakt og frilufts-liv. Følgelig bestemte vi os for zoologi.

Så en dag foreslog plusselig den uansvarlige fyren at vi skulde gjøre en reise til Ishavet unner påskudd av å ville studere dyrelivet i polaregnene. – Jeg var tyve år den gangen. Avsted drog vi! Det var det første skjebnesvandre skritt som førte mig på avveier, bort fra videnskapens trygge vandringer.

Det ga meg mer jakt og arktisk idrett, mer interesse for polare problemer, enn virkelig zoologiske studier. Vi kom fast i drivisen, og drev i mer enn tre uker mot Grønlands dengang ukjente østkyst. Jeg så fjellene og breene, og det våknet lengsler i mig, og uklare planer

in-
tige,
tere
år
ene
be-
nst
ide
år
og
lse
tte
se-
rā-
rt,
lu-

dretet rundt i hjernen om å utforske det ukjente indre av dette gådefulle, isdekte lann.

Jeg kom hjem igjen. Jeg ble ansatt som konservator ved det zoologiske museum i Bergen. De arktiske drømmer ble mer eller mindre glemt. Jeg kastet mig med sjel og kropp inn i studiet av zoologien, særlig den mikroskopiske anatomi. I seks år levde jeg i et mikroskop, det var en helt ny verden, og herr Uansvarlig holdt sig tålelig rolig i disse årene, og vi var på god vei til å bli en lovende ny zoolog.

I den tiden besøkte jeg også dette universitetet (i St. Andrews) for netop fifti år siden denne host, og traff for første gang deres store zoolog, min gamle venn professor McIntosch, som enda er blant os.

Jeg skrev noen arbeider, særlig om nerve-systemets mikroskopiske anatomi. De inneholdt noen oppdagelser av verdi, tror jeg; men viktigere var kanskje de nye problemer som reiste seg. Vi var full av ærgjerrige planer om nye unnersøkelser for å løse disse problemer. De fleste av disse unnersøkelsene er senere blitt gjort av andre, men noen av problemene venter enda på å bli løst, tror jeg.

I hvert fall hadde vi muligheter for å gjøre arbeide verd å gjøre, og til å bli en solid videnskapsmann og universitets-professor. Jeg føler enda et stikk i brystet ved å tenke på disse tapte mulighetene.

Men netop da benyttet herr Uansvarlig seg av et svakt øieblikk, og spilte meg en av sine mest skjebnesvandre streker.

Vi hadde netop avsluttet et arbeide om nervesystemet med den følge at forfatterens eget nervesystem var overanstrengt og trengte litt hvile. Da drog han frem igjen de arktiske drømmene, og sa mig at tiden var kommet for å gjennemføre vor gamle plan om å gå tvers over Grønland. Det vilde ikke ta lang tid og vi kunde snart venne tilbake til nervesystemet med nye krefter.

Det ville ikke ha lyktes ham, hvis han ikke hadde fått en sterkere forbuns-felle: eventyr-listen. Å motstå disse to sammen var håbløst. Jeg måtte dra.

Mange forsøk var gjort på å gå over Grønland; dets ukjente indre mente man var dekket av en svær isbre, Inlands-isen. Alle disse forsøkene hadde gått ut fra den bebodde vestkysten, og ingen hadde lyktes. – Hvordan kom så min plan?

Det var en høstkvern i Bergen, jeg sat tankeløst og hørte på min venn presten lese op avis. Da med ett ble min opmerksomhet fanget av et telegram: Nordenskiöld var kommet tilbake fra sin ekspedisjon mot Grønlands indre, han hadde hatt to Finner med sig, som hadde funnet godt skiføre på Inlands-isen, og hadde tilbakelagt utrolige strekninger på ski. I samme nu slog det ned i mig: en ekspedisjon av norske skiløpere som går motsatte veien, fra østkysten mot vestkysten, når gjennem Grønland. Planen var ferdig.

Min tanke var den at når en, som de før hadde gjort, gikk fra vestkysten, så hadde en jo «Egyptens kjøttgryter» bak sig, og foran lå den ukjente sneørken, og østkysten som ikke var stort bedre.

Det syntes mig at den eneste sikre vei til hell, vilde være å tvinge seg gjennem drivis-beltet in til Grønlands øde og is-sperrete østkyst, og så derfra gå gjennem det ukjente over mot den bebodde vestkyst. På denne vis vilde en brenne sine båter bak seg, det vilde ikke være noen nødvendighet for å drive sine menn frem, – østkysten skulde ikke lokke noen tilbake, men foran lå vestkystens kolonier, med civilisasjonens tillokkelsjer.

Da denne plan ble offentliggjort, erklærte de såkalte kompetente autoriteter den for å være fulstendig umulig. En av dem, en Danske, som hadde reist langs denne Grønlands-isstengte østkyst som jeg vilde lanne på, erklærte i et offentlig foredrag at planen «røber fulstendig ukjentskap med forhollene», og den «er så

nin-
orge,
nere

e år
lene
be-
inst
ådæ
e år
og
else
lette
ise-

prå-
sert,
t.
illu-

dumdristig, at man ikke vet hvad man skal si til den». Han før muligens ha hat rett på sin vis.

Noen autoriteter kritiserte særlig den utilgivelige ubesindighet å kaste broene av bak sig. En god hær-førers og leders første tanke var alltid å sikre sig en trygg retrett-linje, for uten den vilde ikke ens menn gå frem med tillit. Men jeg hadde jo altid syntes at «retrett-linjen» var en dårlig opfinnelse, som jeg før sa.

Ikke desto mindre, til tross for min ungdomlige uvidenhed og mangel på erfaring, og om enn vore forberedelser og utrustning var sorgelig usfulkomne på flere måter, som min kamerat Sverdrup kunde fortelle dere hvis han vilde si sin opriktige mening – ble ferden gjennemført i overensstemmelse med planen. Metoden viste sig god, mangelen av en retrett-linje forenklet sakene, og virket som en spore, den erstattet manglene ved vore forberedelser.

Den samme metode ble også brukt på den neste ferd. Naturligvis da en først var kommet in på det arktiske eventyr, og hadde lyttet til ropet fra vilmarken og det ukjente, så kunde vi ikke mer venne tilbake til mikroskopet og nervesystemets histologi, hvor meget jeg enn lengtet etter å gjøre det.

Jeg hadde fått den ide at der var en stadig drift av isen over de ukjente strøk runt Nordpolen, fra havet nord for Bering Stredet og Sibiria og ut i havet mellom Grønland og Spitsbergen. Jeg fant flere og flere tegn på det, som overbeviste mig endelig om at det var en slik drift.

Det slog mig at denne isdriften kunde benyttes til å transportere en ekspedisjon tvers igjennem de ukjente strøk. Det gjaldt bare å bygge et skib av en særegen form og sterkt nokk til å motstå isskruingene, og med dette skibet ville vi trenge lengst mulig in i isen på den siden hvor den driver nordover, la det bli frosset fast, og da vilde isen føre det gjennem de strøk som tidligere ekspedisjoner forgjeves har forsøkt å nå. –

Det vilde simpelt hen være å arbeide med naturkraftene istedenfor imot dem.

Her ble igjen det samme prinsip anvent. Var vi vell unnerveis på vor ferd, så ville det ikke være noen retrett-linje. Vort håb lå foran os, og derfor ble skibet kalt «Fram».

Da denne planen ble fremsatt, ble den alvorlig angrepet av de første autoriteter på polar-forskingens område i Storbritannien og i andre land. Som den fremragende arktiske reisende Sir George Nares uttrykte det, viste den fulstendig forakt for de anerkjente arktiske grunsetninger for heldig navigering av istrakter som var: «at det er absolutt nødvendig å holle sig tett til en kystlinje, og jo lenger vi kommer bort fra civilisasjonen, des ønskeligere er det å sikre sig en fornuftig, trygg retrett-linje». Han trodde ikke på noen drift av polar-isen slik som jeg antok.

Den ypperlige arktiske opdager, admiral Sir Leopold McClintock sa, at det var umulig å bygge et skib sterkt nokk til å motstå isskruingene om vinteren, og lik de fleste andre, mente han at det ingen sansynlighet var for noensinde å få se «Fram» igjen, når den først hadde overgitt sig til den ubarmhjertige polar-is.

Skibet ble bygget. Dets ypperlige bygmester Colin Archer var en Nordmann hvis far var kommet fra dette landet (Skottland). Ekspedisjonen ble utført i full overensstemmelse med planen. Vi hadde en stor del mere kunskap og mer erfaring denne gangen.

Isdriften ble funnet å være meget nær hvad som var forutsatt, og skibet var sterkt nokk til å motstå endog isens mest desperate angrep.

Vi gikk in i isen nord for de Ny-sibiriske Øer i 1893, og skibet kom ut av den igjen nord for Spitsbergen tre år senere, like helt, etter å ha drevet tvers igjennem de ukjente strøk.

Men eventyr-listen, dådstrangen, driver dig altid videre, har du først begynt å lytte til den.

Da vi hadde drevet med «Fram» i lang tid, så vi at den vilde drifts ruter over Polhavet, og at ekspedisjonens mål ville bli nådd. – Men da fant eventyrlysten ut at noe mer kunde gjøres ved at to av os gikk fra skibet med hunner og sleder. Vi kunde reise over drivisen mot Polen og på den vis utforske deler av de ukjente strok som lå utenfor «Fram»s drift-rute.

Men i det tilfelle kunde vi ikke regne med å venne tilbake til den drivende skuten, da vi ikke kunde vite hvor hun var drevet hen i mellemtiden. Vi måtte reise til Franz Josefs Land og Spitsbergen, hvor vi kunde ha utsikt til å finne en fangst-jakt til å bringe os hjem.

Igjen måtte vi bryte av retrett-linjen, og igjen viste metoden sig å være god.

Hjalmar Johansen gikk med mig, og mens «Fram» og resten av ekspedisjonen ble overlatt i kaptein Sverdrups sikre hanner, drog vi den 14. mars 1895 fra skibet med hunner og sleder.

Vi regnet med at sledes-ferden kunde være tre måneder i det høieste, og vi hadde med mat for den tiden. Men isen viste sig å være verre enn vi ventet. – Til slutt nådde vi nordkysten av et lann, som senere viste sig å være Franz Josefs Land; men det var så sent på året at vi kunde ikke rekke frem til Spitsbergen tidsnokk den høst, og vi måtte derfor overvintrie.

I stedet for tre måneder som vi hadde mat for, tok det femten måneter før vi igjen traff sammen med folk.

Vi bygget en hytte, mest av sten, vi skjøt bjørn og hvalross, og i ti måneter smakte vi ikke annet enn bjørnekjøtt. Skinnene av hvalrossene brukte vi til tak i hytten vor, og spekket til brensel.

Følgende sommer møtte vi ganske uventet Engelsmannen, Jackson-Harmsworth Ekspedisjonen, på sydkysten av Franz Josefs Land, og kom hjem i deres skib.

Jeg forteller dere alt dette for å gi dere en forståelse av hvorledes ting som kanskje synes umulige, kan gjøres når en er nødt til å gjøre dem, og hvordan et liv

som kan synes hardt, er lett å leve når en har et mål å arbeide for.

Dere kan synes det vilde være hardt å leve en lang vinter nedgravet og bare med bjørne-kjøtt til mat; men jeg kan forsikre dere at det var en lykkelig tid; for vi hadde våren og hjemkomsten å se frem til.

Dere vil muligens forstå at ved fremlegningen av disse planer, liksom ved flere senere leiligheter i livet, hadde jeg det uhell å ha de fleste av verdens kompetente autoriteter mot mig, og de erklærte at mine planer var umulige. Imidlertid hadde jeg hat den fordel å ha levet en stor del alene i mit liv, og hadde fåt den vane å gjøre mig op mine meninger, uten å spørre om andres.

Det har åbenbare fordeler å stå alene, det gjør en mere uavhengig i ens handlinger, og en er mindre utsatt for å bli ført på avveier av andre. – Ibsen sa at den mann var sterkest som sto mest alene. Men det sier ikke at enhver mann som står alene er sterk, eller at enhver plan som kompetente folk erklærer for å være umulig, bør forsøkes.

Ta dere iakt for stivnakkethet og dumdristighet! For en sterk mann ligger det en stor fare i motstann og motsigelse. Det trengs en overlegen mann for i disputens hete å la sig overbevise av en annens argumenter.

– Jeg tror det var Montaigne som undret sig på om ikke den fanatismen, som fødes av stanhastighet og tross mot dommerens volsomhet og mot faren, mer enn én gang har fått en mann til å holle fast ved en mening like til bålet, – en mening som han – blant venner og i frihet – ikke vilde ha svidd sin lillefinger for?

Det er visselig en dyp sanhet i dette. Det er eventyrlystens, vågelystens ånd, men reversen av medaljen.

En må våge, og kan ikke la sig skremme av farer, når en er overbevist om å være på rett vei. Ingenting verd å ha i livet nås noensinne uten å våge. – Men farene skulde stå i rimelig forhold til de resultater som en

nin-
rige,
iere

3 år
ene
be-
inst
åde
år
og
else
ette
se-

prå-
ert,
lu-

håber å opnå ved ens foretagende, og skulde ikke bare avhenge av slumpen, uten å gi ens evne til å overvinne farene en chanse. Selv et dyr kan ha den slags dumdriftighet; og hellet kan ikke gi en noen virkelig tilfredsstillelse hvis det bare avhenger av tilfellet.

La mig nevne for dere et foretagende, hvor, efter min mening, resikoen var for stor i forhold til hvad som kunde nås. Det var den fremragende Svenske Andrée's ulykkelige ballong-ferd. Han hadde fattet en plan om å flyve over de ukjente Nordpol-strøk i en ballong. Det var i 1896, før de styrbare luftskibes tid. Han håbet å kunne holle ballongen svevende så lenge som vinnene trengte for å føre den over de ukjent strøk.

Han reiste til Spitsbergen i 1896, for å flyve derfra med sin ballong «Ørnen». Men han fant ikke de meteorologiske forhånd gunstige nokk for ferd den sommer. Han vente derfor tilbake og utsatte ferden til neste år.

Imens kom vi hjem fra vor ferd med «Fram» over det ukjente Nordpol-hav, og vore meteorologiske observasjoner fra tre år i de strøk var selvsagt av stor interesse for Andrée. På hans anmodning sendte jeg ham en full utskrift av dem da han igjen var på vei nord til Spitsbergen på forsommelen 1897. Jeg sendte ham også et brev hvor jeg fremholt at – som han vilde se – var ikke de herskende vinner og de meteorologiske forhånd i sommertidene som regel gunstige for hans foretagende. Og jeg utsatte det håb at liksom han en gang hadde ha det mot å venne tilbake da han så at forhåndene var ugunstige, så vilde han være istann til å vise det samme mot en gang til.

Han skrev tilbake fra Tromsø, takket mig for dokumentene og mit venlige råd, men erklærte at han ikke vilde være istann til å vise det mot for annen gang.

Den 11. juli 1897 drog denne prektige Svenske og hans to modige feller ut på sin flukt fra Spitsbergen in i

det ukjente. De vente aldri tilbake. Dette var visselig eventyr-lystens, dådstrangens stolte ånd, som ikke veg tilbake for farene. Vi kan ikke annet enn beundre den; men vi beklager dypt at disse ypperlige egenskaper ikke kunde blit anvendt for en mer fruktbringende sak.

Hvorfor forteller jeg dere alle disse eksempler fra opdagelsenes og eventyrenes liv? – Fordi vi alle er opdagelses-reisende i livet, hvilken vei vi så enn følger.

Fordi det er opdagerne med denne samme eventyrlust og dådstrang vi nu trenger hvis menneskeheden virkelig skal overvinne vanskelighetene, og finne den rette kurs over det farlige hav foran os.

Merk dere, dere vil alle finne deres eventyr, for livet selv er et eventyr. – Men forsøk å undgå å kaste bort tiden med å gjøre ting som dere vet at andre vil gjøre like godt. Enhver skulde forsøke å finne sin egen linje.

Forspill ikke dine leiligheter, og la dig ikke bli revet med av det overfladiske jag og den kapspringingen som kalles moderne liv. – Den første store ting i livet er å finne sig selv, og dertil trenger en ensomhet og betraktnsing, i det minste av og til.

Jeg sier dere, frelsen vil ikke komme fra civilisasjonens jagende, larmende centrer. Den vil komme fra de ensomme steder. Historiens store reformatorer kom fra ødemarken.

Min venn Knud Rasmussen, som jeg beklager vi ikke har her idag, fortalte mig en merkelig historie om en åndemaner blandt de primitive Eskimoer i the Barren Grounds i det nordlige Kanada. Jeg vil gjerne gjenta den her. Denne enkle vilmann som snøtt nok hadde set en hvit mann før, sa til sin venn og kollega Rasmussen: «Den sanne visdom finner en bare langt borte fra menneskene, ute i den store ensomhet, og kan alene nås ved lidelse. Savn og lidelse er den eneste vei til visdom, og de alene kan åpne et menneskes sind for det som er skjult for andre.»

Jeg tenker disse ord fra en vill, vise mer forståelse av visdommens hemmelighet enn dere finner hos mange mennesker i vore lann.

Og han fortsatte med å beskrive hvorledes, for å bli en vismann, d.e. en åndemaner, en mann må faste i fjorten dager i en uopvarmet snehytte mitt på kalleste vinteren. Da kommer det en annen åndemaner med en drikk varmt vann og litt rått kjøtt. Og etter det må mannen igjen fortsette å faste så lenge han bare kan. Han skulde aldri slutte med sin kamp for visdom; men de fleste folk er fornøid for snart, og det er grunnen til at det er så lite visdom i verden.

Dette er i eventyr-lystens sanne ånd, som altid må drive på. Jeg må tenke på disse linjer av Tennyson:

«This gray spirit yearning in desire
To follow knowledge like a sinking star,
Beyond the utmost bound of human thought.»

Dette er spørsmål som det er vell verd å tenke over; men jeg sier dere, der er mange folk som ikke engang får tid til å tenke over hvad de selv mener er målet for livet.

Ja hvad mener nå dere er målet for deres? Er dere alle sikker på dere har svaret ferdig?

Er det lykken dere søker? Ja vell, mange folk gjør det. Men tro mig, mine venner, det nytter ikke å lete etter den. – Den store ting er å yde dit beste, og være uavhengig av alle andre «nødvendigheter». Ja så unødige mange av disse «nødvendighetene» er i virkeligheten.

«And if through chance of circumstance
We have to go bare-foot, Sir.
We'll not repine - a friend of mine
Has got no feet to boot, Sir.
This Happiness a habit is
And Life is what we make it:

See! there's the trail to Sunnydale!
Up, friend! and let us take it.»

Er du fattig? Hvilken lykke; ingen tid tapt med å passe på dine eiendeler. Det er altid så megen møie med å eie noe. Og i virkeligheten kan du jo aldri være fattig på denne jord. La mig fortelle dere hva Wergeland engang sa:

«Har jeg ikke en himmel, fordi den er full av
drivende skyer, solens eventyrlanne?»

Klag ikke unner stjernerne over mangel på lyse
punkter i dit liv!

Ha, de blinke jo somom de vilde tale til dig!
Hvor stråler Venus iaften! Har himlen også
forår?

Hvilken rigdom for en dodelig!»

Mine kjære venner, la mig gi dere en advarsel som hviler på lang og sorgelig erfaring. La nu ikke deres flugt bli lammet av alle disse småttiene som nu anses for å være livs-nødvendigheter. Husk at når dere gjør drasset lengere gjør dere vingene kortere.

Å, ungdom, ungdom! for et vidunderlig ord!

Ukjente riker foran dere, skjult bak morgenens tåker!

Som dere drar frem, dukker nye øer op; fjell-topper skyter frem av de svinnende tåker, den ene bak den andre, ventende på dere til å bestige dem; tette nye skoger brer sig, for dere til å utforske; endeløse sletter for dere å fare frem over.

Fri som fuglen unner himlen kan dere seile hinsides solnedgangen og gjennemstreife universet.

Så herlig å se dagen demre, og vite at du har en lang reise gjennem nye riker foran dig.

.... «Og motet springer
i lange buer mot lys og hvelving».

Dere ler av resikoen, og smiler til faren, ungdommens bærende tro og selvtillit er ved roret. Stormen kan ikke nå dere.

Og se! langt der forut, over skodden og sjødrevet hever sig «lannet hinsides»!

Vi har alle et «lann hinsides» å soke i livet; hvad mer kan vi forlange?

Vor sak er det å finne veien som fører dit. En lang vei, en vanskelig vei kan henne; men det kaller os, og vi må gå.

Rottfestet dypt i vor natur, dypt i enhver av os, er vågelystens ånd; ropet fra vilmarken dirref unner alle vore handlinger, og gjør livet dypere og høiere, og edlere.

«Have you known the Great White Silence...
Have you broken trail on snowshoes? mushed
your huskies up the river,
Dared the unknown, led the way, and clutched
the prize?

Have you suffered, starved and triumphed,
groveled down, yet grasped at glory?
Done things just for the doing, letting babblers
tell the story.

Have you seen....
The simple things, the true things, the silent
men who do things -

Then listen to the Wild - it's calling you.

Let us probe the silent places, let us seek what
luck betide us;
Let us journey to a lonely land I know,
There's a whisper on the night-wind, there's a
star agleam to guide us,
And the Wild is calling, calling.... let us go!»